

Meetprogramma Hazelmuizen: resultaten 2019 en aanpassingen nieuwe seizoen

Met 1992 als startjaar gaan we richting de 30 jaar dat de hazelmuizen in Zuid-Limburg nauwkeurig gemonitord worden. Als onderdeel van het NEM berekent het CBS jaarlijks de populatietrend op basis van de meest recente data.

Inmiddels is de monitoring van seizoen 2020 alweer gestart en hebben sommige van de vrijwilligers hun eerste ronde (binnen de periode 15 september - 15 oktober) er al weer op zitten; de tweede monitoringsronde valt binnen de vaste periode 15 oktober - 30 november. Net als in de afgelopen jaren worden door de vrijwilligers langs ruim 50 telroutes (trajecten) de nestjes van hazelmuizen geteld. Elk traject, een bosrand of mantelzoom-vegetatie, is minimaal enkele 100-en meters lang en wordt in principe door de jaren heen steeds door dezelfde vrijwilliger bezocht. Zoals altijd vinden de tellingen plaats in het najaar, omdat hazelmuizen vrij laat jongen krijgen en de nesten aan het eind van het seizoen het beste zichtbaar zijn. Het aantal getelde nesten is een maat voor de populatiegrootte.

Hazelmuis met nestmateriaal (foto: Maaïke Plomp).

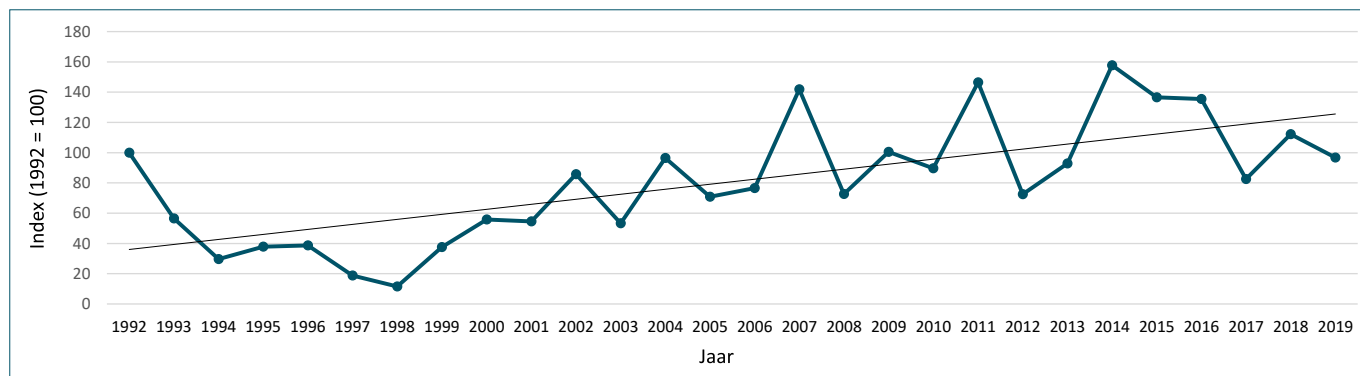
De resultaten van seizoen 2019

In 2019 (met 53 getelde trajecten) was het aantal getelde nesten met 307 lager dan de 346 nesten uit 2018. In dat jaar was het aantal nesten juist veel hoger dan de 262 nesten uit 2017. Het aantal nesten zakt in 2019 weer terug richting 2013. De topjaren 2014 (472 nesten) en 2016 (437 nesten) zijn voorlopig voorbij gepieken.

Het aantal getelde nesten is geen absolute maat voor een eventueel goed of slecht hazelmuisjaar, maar door voor allerlei factoren die de tellingen kunnen beïnvloeden te corrigeren, komt het CBS tot een index die iets zegt over toe- of afname van de hazelmuispopulatie. Met als startjaar 1992 (het nuljaar met een beginwaarde van 100), worden de tellingen van elk jaar meegewogen en ontstaat een beeld van de ontwikkeling (trend) van de hazelmuispopulatie over de jaren.

Populatietrend 1992-2019

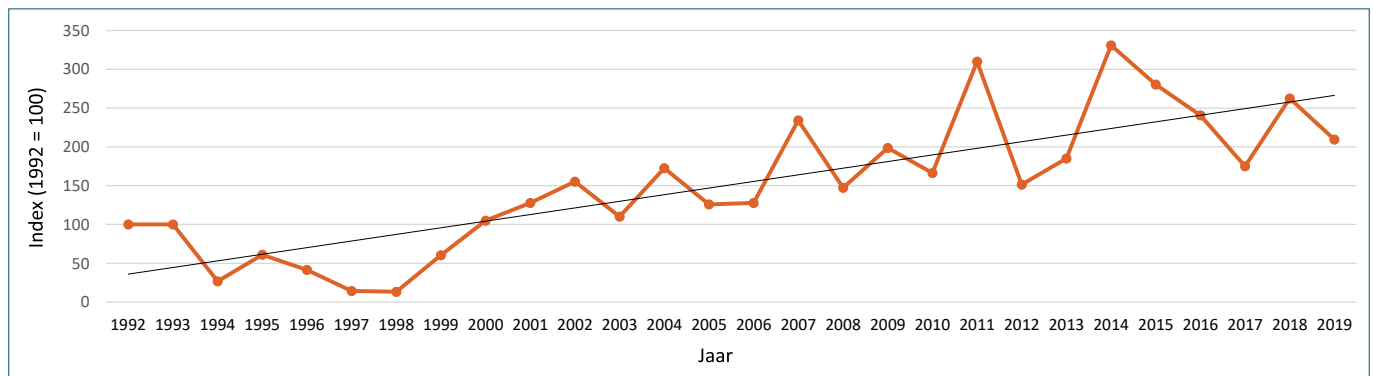
Na het matige jaar 2017 en een toename in 2018, laat 2019 weer een lichte afname zien. Het CBS berekent de trend van de hazelmuis voor heel Zuid-Limburg echter nog steeds als positief. Er is sprake van een significant *matige toename* over de periode 1992-2019 (figuur 1). De trend voor de laatste 11 jaar (2008-2019) is *stabiel*.

Figuur 1. De indexen van de hazelmuis in Zuid-Limburg in de periode 1992 - 2019. Tevens is de trendlijn weergegeven.

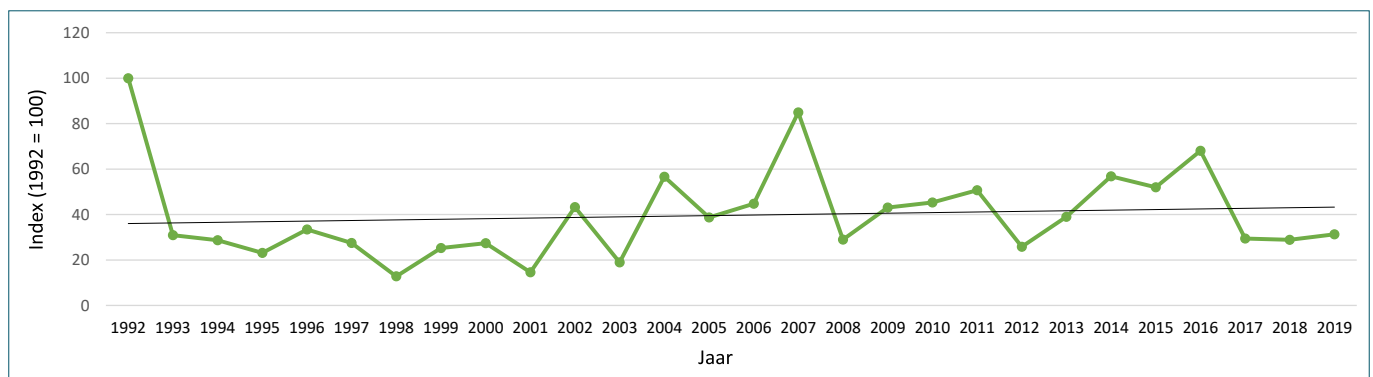
Het verspreidingsgebied van de hazelmuis in Limburg bestaat uit twee delen: een populatie ten westen van de Geul (Roebelsbos-Groote Bosch) en die ten oosten van de Geul (Vijlenerbos-Epenerbaan).

De trend in beide deelgebieden verschilt sterk: de oostelijke populatie laat nog steeds een significant *sterke toename* zien voor de periode 1992-2019 (figuur 2), maar de trend over de afgelopen 11 jaar (2008-2019) is *onzeker*.

Figuur 2. De indexen van de hazelmuis in Zuid-Limburg ten oosten van de Geul in de periode 1992 - 2019. Tevens is de trendlijn weergegeven.

De trend van de westelijke populatie wijkt hier behoorlijk van af: deze populatie is *stabiel* voor de periode 1992-2019 (figuur 3), wat tevens geldt voor de periode 2008-2019. Voor beide populaties, maar met name voor de westelijke, lijkt het zaak het aanwezige habitat kwalitatief te verbeteren en uit te breiden, dan wel onderling beter te verbinden.

Figuur 3. De index van de hazelmuis in Zuid-Limburg ten westen van de Geul in de periode 1992 - 2019. Tevens is de trendlijn weergegeven.

Aanpassingen seizoen 2020: nestbuizen

Omdat het vinden van nesten vaak niet eenvoudig is, wordt er al een tijdje gedacht over een aanvullende methode om een idee te krijgen van het aantal hazelmuisen in een traject. Er is nu besloten om naast het nesten zoeken in de vegetatie, ook nestbuizen in te gaan zetten. Deze buizen hoeven dan alleen nog maar gecontroleerd te worden op aanwezigheid van een hazelmuisnest daarin, wat deze methode dus met name geschikt maakt voor minder ervaren personen. Verschillende van de huidige vrijwilligers hebben al aangegeven graag over te gaan op het controleren van nestbuizen, omdat het hun meer zekerheid geeft dat ze vinden wat er aanwezig is.

Het is gebleken dat de trends vanuit de nesttellingen ook terug worden gevonden in de nestbuizen (R. Foppen, persoonlijke communicatie), wat betekent dat het deels overgaan naar het gebruik van

nestbuizen een betrouwbare uitbreiding van het netwerk lijkt te zijn. Eventuele implicaties van de toepassing van de twee methodieken naast elkaar zijn besproken met het CBS.

Het ophangen van de nestbuizen zal op korte termijn plaats gaan vinden. Er worden bestaande trajecten geselecteerd waar zowel naar nesten zal worden gezocht, maar waar ook nestbuizen komen te hangen die vervolgens gecontroleerd kunnen worden. Daarnaast wordt het netwerk uitgebreid met een aantal nieuwe trajecten met nestbuizen.

Nadat we een goed beeld hebben van hoe de twee onderzoeksmethodieken op elkaar aansluiten, zullen in een deel van de trajecten alleen maar nestbuizen gecontroleerd gaan worden.

Werkdag

In het voorjaar van 2021 zal er ook weer een hazelmuis-werkdag georganiseerd worden. Binnen één traject (maar mogelijk twee) zullen weer bomen worden verwijderd en grote struiken flink worden teruggezet, zodat de structuur op korte termijn weer sterk verbetert voor de hazelmuizen. Een datum moet nog worden bepaald; deze zal worden aangekondigd in de NEM Nieuwsbrief en op de website van de Zoogdiervereniging.

Hartelijk dank

Alle tellers worden nog hartelijk bedankt voor hun inspanningen en we hopen dat ook seizoen 2020 weer een mooi telseizoen wordt met mooie resultaten. Veel plezier en succes bij het tellen.

Nestbuis (foto: Neeltje Huizenga).

NEM Meetprogramma Hazelmuizen: Dick Bekker (landelijk coördinator), Elze Polman, Eveline van der Jagt, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS).